

زمان و ئۆد بى كوردى ... كارا فاتىح

ناونيشانكى بى تا

(زمان و ئۆد بى كوردى) ناونيشانكى نام نىي و تايىتى سىر كىي ئۆ و كىت بى پىر گرامى خوئندى قوتابخانە كانى قى ناغى بىنىتى و ئامادىي و پىش بىيى، كى سىر تاكى كىمىك با بىتى زمان لى خى دىگرىت و بى نموونە و ئاڧ و پىناس و وون دىكرىن و پاشان بى ئاھىنان، تاقىكرىن و ئيان لى سىر دىكرىت، بىشكى تىرىشى بى با بىتى ئۆد بى: شىعر، پىخشان و باسى قوتابخانە ئۆد بىيەكان و... هتد لىگى ئىان نامى ئۆدىبان و كىمىك با بىتى خوئندى و پى كراو و تى و... پىرسىار كى ئۆ و يى: بىچى با بىتى پىر گرامى خوئندى، بىرىتىي لى تىكەك شىكرىنى دوو با بىتى جوداى و كى: زمان و ئۆد بى؟ بىچى ھىر كىسەك مامىستا ئۆد بى كوردى بىتى، دى بىتى مامىستاي زمانى كوردىش بى؟ بىچى بى دىر ئىزايى خوئندى كوردى لى قوتابخانە، ئىم دوو با بىتى كراون بى يىك مادى خوئندى و كىسەك نىھات پىرسىت، ئىم دوو با بىتى چىيان بى سىر يىك و ھىي و بىچى لى يىك كىت بىدا تىرجاون و يىك كىسەش دىتوانىت لى ھىر دوو با بىتى كىدا پىسپى بىتى؟ لى كاتىكدا نىك ھىر دوو با بىتى كى، دوو پىسپىي جودان، تىنانىت لى ناو ھىر يىك كىياندا بى ورد بوون و لىيان، چى ندىن پىسپىي جىا دىكرىن و؟

و... مامىكى تىقلىدىمان بى ئىم پىرسىارانە بىستو كى پى دىچىت زىر و و كىش لى پىرسىار كى گىيىشتىت، كى پىي واپى، لى بىشى زماندا ئاشنا بوون بى ياسا و... ساكانى زمان و چى نىتى قىسەكرىن و نووسىن بى گىيەكى زانستى دىتە كاپ و، لى بىشى ئۆد بىشدا جگ لى ئاگاداربوون لى ئاست و م... ژووى ئۆد بى كوردى و توانايى بى ھىر مەندەكانى، توانايى دىربىينى ئۆد بى و قىسە و نووسىنى كارىگەر و سىرنجەكەش و بىكارەھەنانى وشە و دىستەواژ و... ستى جوان و ناسك و بىھەز دىبات سىر و، پىكىش و، واتە زىمان و ئۆد بى بىھاوبىشى دىبى ھىي ئۆ و قوتابى جىر نووسىنەك فەر بىتى، كى بى وشە و... ستى و پىر گرافى تىكەم و زانستى چىرا بىتى، ياساكانى زمانى تىدا جىب جى كرابىتى و پىش بىتى لى دىربىينى كارىگەر و بىھەز و سىرنجەكەش كى جىاواز لى قىسەكرىنى ئىنى، بى شى و يىكى كىردارىش نووسىنى پارچە دىشتەك كى توانىيانى قوتابىي تىدا

تاقی دکرندوو، کراو ب ئرککی ئو وانوو.

ب سرنجدان ل دخی نووسینی کوردی و ئاستی ئزمانی و فمی
نووسی ب تایب نووسینی ئو نووسرانئی ل دنیای
ژناموانییو دکرکوتوون و ئمم خراخرا کتبیکانیان ل چاپ
دند در، ب تئاوای دنیا دبین ک ئامانجک نیی ئو کتبی
(ئزمان و ئدبی کوردی) پکابتی و برهه مکی ه بووبت، کشی
ئو کتبی یان ئو پرگرامی خوندن ل ناو خیدا، استتر وای
بم ئزمان و ئدب ناکرت بکرند یک ماد و بخرند ناو یک
کتبیو، چونک ئوی ئزمان ب یاسای زانستی نووسینی دزانن و
فمکی نووسین و نووس ب است دادنن، ئدب و ئدیانی کورد
ب تایب ئوانئی ل کتبی قئاغکانی خوئندندا هاتوون، ک
بشکی زریان هیی سدکانی ابردوون، مارج نیی پابندی ئو
یاسا و سا زمانیان بووبن و ل بنچیندا ئم یاسایان ه
ل بر دست نبو و زریان لیان ئاگادار نبوون تا ل
نووسیندکانیاندا پووویان ل بکن، ئوو جگ ل و گئانکاریانئی
ب سز زمانی قس کردن و نووسیندا هاتوون، بیی ئست م بندمایکی
ئزمانی پت و ل بش ئدبییککی ئو کتبیدا (ئزمان و ئدبی
کوردی) بینینوو و نووسکی زانستیمان بر چاو بکوت ک پشی
ب بشکی ئزمان بستب و نووسر و خوئندری کورد لوی ف
بن، بیی ئم کتبی ئوی ديدات ب قوتابی هر خی بر لوی ل
برگی دواو لوی تپی بیت لی دسننوو، ئوی ل شوئندکدا
و ل وانیدکدا وک یاسای ئزمانی پشکشی دکات، ل شوئن و
وانیکی تردا پشلی دکات و هیی دوشننوو.

پویست وک هئاوای یکم ئم دوو بش (ئزمان و ئدب) ل
خیای و بیرکردنوی مامستا و قوتابی و خوئندر و نووسری کورددا
بترازن، ئینجا ئوانئی خیایان ب ئکادیمییان و پسپوانی ئو
بوار دزانن دبب بزائن، ئدب و ئزمان است دوو کایئی تئاو
داب او نیین، بام هئندیش نزیک نیین بکرند یک مادی خوئندن و
بدرژیایی چئند ساک ل ناو یک کتبییدا ج بکرندوو و یک
مامستا ببئ پسپ ل هر دوو بوارکدا، پویست بزائن ئزمان
باس ل و یاسا و سایان دکات ک زمانی ل سز بونیاد نراو و
هر ئو یاسایان شوویکی تکم و زانستیانتر ل نووسیندا
پوو دکن، مبیستیش ل نووسین هموو کایکانی نووسینن
ئدب ب تنها، بیی ئو پووئندیی ل نوان ئزمان و بابتیکی
ئدبیدا هیی، همان ئو پووئندیی ک ل نوان ئزمان و

بابـتـکی دـروونی، ئایینی، فیزیکی، جوگرافی و مـژوویی...هتـد، دا هـیـ، چـونـکـ کـ زمان باس لـ یاساکانی نووسین و نووسـکی زانستی دـکات، بـ نووسین بـ گشیی باس دـکات نـک تـنها بـ بابـتی ئـدـبی، لـ استیشدا بابـتی ئـدـبی لـ و بابـتانـیـ کـ زـرتـرین پـشـلـکاری یاساکانی زمانـی تـدا دـکـت، ئـویش بـ هـی ئـوـی بـشـکی ئـ و بابـتانـ تـکـستی ئـدـبین و سـردـمانـکی پـشـتر نووسراون و دـستـکاریـکردنـان پـدـراو نین و هـندـ جاریش بـ هـی زاـبوونی دـنگی کاراکتـر و قـسـکـرـکان لـ ناو تـکـستـکاندا، نووسین دـچـتـ سـر شـوازـکی زارـکی و شـوـیـکی هـمـمـکی و ناسیستماتیکی تـدا بـ دی دـکـت، واتـ کـ نووسینـکی ئـدـبی دـخـوـنـنـو، وـک ئـوـی گوـمان لـ قـسـکردن بـت وایـ، تا ئـوـی تـکـستـک بخـوـنـنـو.

(زمان و ئـدـبی کوردی) ناویشـانـکی بـتاـ بـ کتـبـکی قـناغـکانی خوـندن، چـونـک هـر خـی لـ خـیدا ئـ و ئامانـانـ دـمرـنـ کـ بـیانی دـکات، ئـوـی دـیکات بـ یاسا خـی لـ باری دـبات، ئـوـی تـکـمـیی بـت فـشـی دـکاتـو، دـبـت هـموان بزنان، گـر ئـدـب و زمان دابـاـویش نـبن لـ یـک، بـشـک نین لـ یـک و هـندـ لـ نزیک یـکـو دـانـرن و پـسـپـیـکـیان تـکـنـ ناکـرن، دـکـت ئـمـیش بـ سـرـتـای ئـ و خـمساردیـ بزانیـ کـ ئـمـ نووسـری کورد دیدـکی ستراتیژی بـ نووسین نیـ، هـر کـس و هـر ناوـند و دـزگایـکی اگـیـاندن و شـنبیری بـ میزاجی خـی پـوـی لـ نووسـک دـکات و بـ ئـوـی سـرـتـایـترین هـشیاریان لـ بارـی زمان و نووسـو هـبـت، بـیار لـ شـوـیـکی نووسین دـدن و لـ ناوـند و دـزگاکانی خـیشـانـو پـوـو دـکـرن.

سـوـسـنـان بـر لـ پـلامارـکـانی
ئـنـفـالو دواي ئـنـفـال ...

عووم رمد م د

سـرلـ ئـوارـى ۲۲ لـسـر ۲۳ى ئازارى ساى ۱۹۸۸ گوندى سـوسـنـان گازبارانكرا، دواى ئـوـى گوندنشينـكان بـ نيازى نانى ئـوارـ چوونـوـ ماـكانيان، رـك لـكاتى نانى شـوان بـ زرمـ و نركـى كاتوـشا بـ ئاگا هاتن، كـ لـ سـربازگـكـى دـربـنديخانـوـ بـيان هـواـ كرا، هـرچـند بـمبـكان دـنگيان نزم بوو، بـها تراژيدىاى گـورـيان بـ دواى خـيانداهـنا، بـجـرـك نـك نانى ئـوارـى لـشـواندن، بـكو كـس فريا نـكـوت پارويـك قوتبدات، جگـ لـ كـمـكوژيـكى ترسناك كـ هـر لـ جـدا ۶۵ كـس شـهيد و نزيكـى ۴۰ كـس بريندار بوون، بـيـكجاري شيرازى گوندـكـى شـواندن. هـرئـو شـو ۴ كـسى تـرى گوندى كـشك لـكاتى بـهاناوـچونيان بـخـكى سـوسـنان ۴ كـسيان برينداربوون و گيانيان لـدـستدا بـيـ هـميشـ شـهيدـكانى سـوسـنـان ۶۹ كـس ناودـبرن . نابـت ئـوـشمان فـرامـش بـكن كـوا هـرلـو كيميا بارانـدا پـشمـرگـيـكى خـكى هـوارامانـيش شـهيد بوو.

[بـ درـژـى بـبـت كـلىكى ئـرـبـكن ...](#)

عـفرين ؟ دـبـبـت زـر بـوـرا نـ
پـنجـ لـسـر زامـكان دانـيين،
بـسـ لـمـى مـى دـرـوـى
خـمان !!

زاهير باهير - لـندـن

عـفرين نـ كـوتوو و نـ دـاو و نـپـرسـ و ماتـمينيشى دـوـتـ
،شـئـفانانى نـبـرد بـ هـموو بـشـكانـيـوـ لـگـكـى خـكى ئازا و
بوـرى عـفرينـدا دووـم گـورـترين داستانى نـبـردى و جـنگيان
دواى شـؤـش لـ كـتـلـلـنيا دژ بـ فاشيزم و بـبـريـيـتى نـكـهـر

دې واک ته تورکيا بېلگه ناته و " که مېنځ ته نېوډ واک ته " ته مار کرد .
ئیسپانیای 1936 ل ل فرین-دا دووبارې بوو و .

ع فرین ئېستېرې کی گېش او مېژووی بېرېنگار بوونې و بوو ل ناو
سېراپای بېرگريې کانی دیکه دا که مېژوو نیشانی داو بې تایبېت
دوای نېرېردې کانی شؤشی که ته لې نیا که بې هاوېشی کرېکاران و
زېحېم تکه شان و ئې نارکېستې کان و سېشالیستې نادېسې ته خوازې کانا
ویدا .

ع فرین مېژووی کی بې خې دروستکرد که هې ته مېژووی بېشېرېت
بېردې وام بېت ، ناو و شېرې خې اگری و بېرگری و دژایې ته
فاشیزمی دې واک ته و سېستې می سېرمایې داری ، بې خې ته مار کرد .
پېنجاو هېشت ېژې بېرخې دان ، نېک دې واک ته تورکيا و
هاوې یمانې کانی هېنایې لېرزې و هېشې که بېلگه " که مېنځ ته
نېوډ واک ته " ش ، بېلې که سېک ناتوانېت لېم و سېرزې نشې شې فانان
و ع فرینې کان بکات .

ع فرین ئې و پارچې زېویدې بوو که نېک هېر لې سوریادا جیاواز بوو ،
بېلگه لې هېموو ېژاواي ناواین-دا تاک و جیاوو . حېوت سالی
ېلېق دوور لې شېلې کوشتن و بېلېن و کاولکاری نېوانی دې واک ته
سوریا و " موعارېزې " و نېوانی خودی گروپې کانی " موعارېزې " بوو ،
حېوت سالی ېلېق توانی هېلېک لې نېوانی خې و شوېنې کانی دیکه دا
بکېشت . ع فرین ئې و پارچې زېویدې بوو که زیاتر لې 200 هېزار
سوری لې و مرې قایې ته خېان ، یېکساک ته نېوانیان ، ئاشتی و
ئاشتې وایې و ېلېز و حورمې ته خېان تیا دا دېزیدې و .

ئېوې که جېگای لؤمې ، ئېوې که شایانی پرسې بې دانانې ، ئېوې
سېرکردې کانی پېلېدې و سیاسې ته هېلېکېانې ، ئېوې ئېوانن که دې بېت
نېک بې خېانېا بچنې و بېلگه دې بېت لېپرسینې وې چې و پېان
لېگې دا بکرت و سزایې کی وابدرن کې بې هېمېشې دووربخرېنې و لې
مېدانې خې باتې جېماوېری ېژاوا ، نېک هېمان شکست دووبارې
بېتې و .

تاکې وانېلېک و دواوانېلېک که لې ع فرین و رگریېت ئېوېلې : هېرگیز
متمانې بې اېر و سېرکردې مېکې ، هېرگیز پشت بې حېزب مې بېستې و
باوېلې پې مېکې ، حېزب و سېکردې هېمېشې پلانی خېان هېلې و لې
پشتې جېماوېرې و بې گېلېانې و بېان ، لې وتووېژو سازش-دان . لې
پرسی ع فرین و هېر هېموو ېژاوا دا ، سېرکردې کانی پېلېدې
دژایې تیې کی گېورې ئېجېلان و هزری نوې ئېجېلان-یان کرد ،
هاوکاتېش گېورې ترین خزېمېان بې ئاگاوې یا بې ئاگاوې بوو بېت ،

بە ئىمەرىكا و وىلاتانى ئاۋا كىرد بە ھاۋپىشتىيان بە ئىمەرىكا ،
كىردنى ھەزى خەبەرخى بەرگىرى يەپەگە و يەپەژە لى ئاۋا بە ھەزەكى
ھەبەرى پارەزەرى بەرژەۋە دىنەپەكانى ئىمەرىكا ، بە بەردەۋامبۈۋى
شەلەگە داغش لى قە و مەنج و جەابىلوس و شوۋەنەكانى دىكە ،
بە قەبۈكىردنى پەرژەكە ئىمەرىكا كە درۈستكىردنى ھەزەكى 30
ھەزەركەسى بە پاراستنى سەۋەكان ، بە چاۋكىردنى مەترسى ھەبەشى
تۈركىيا و ھاندانى بە شەۋەكى ئاۋا ، لى لاين پەپەدەۋە ، نەتۈۋانايى
كىردنى يارىپەك وەكە ئەردەگان تاكو بىتۈۋان ، لى مەيدانەكەدا
بەنەۋە و ئەۋەكە بەدەستەتۈۋە ، بىپەارەن. زە ھەبەشى
سىياسەنە دىكە ، ھەن بەۋەم لى ئەستادا ھەزەۋانە باس دەكەم .

21/03/2018

پەرى ... سەردار جاف

ھەۋرى ەش و تارىك بەنە
بە سەروھما بگرمەنە
خودايە بە مات و سىس بووم
ژانم تاكەى ھەز بەنە
ۋا پەژارە و ناسەرى تە
چاۋ كۈر دەكا دە دەستەنە
ەبى ھەناسەم دەرنەچە
ئاگرى دوورىت بىسۈتەنە
سەزم دەژەتە ئەشكەۋە
خولىام بە تە تاۋ دەستەنە
گۈزەمى رووبارى ئەم خەمەم
تەنھا لوتفت دەيۈەستەنە
فرىشتەى پەنھانى خودا
مەيلى پەرى بە من بەنە
تا دوورى تە ناخم بخوا
خەمى دەم ھەز دەمەنە

ئەمانىا / فرانكفورت

٢٠ / ٣ / ٢٠١٧